

Gnaphalium hoppeanum W. D. J. Koch Szarota Hoppego

Rodzina: *Asteraceae* (*Compositae*) – astrowate (złożone)

Status

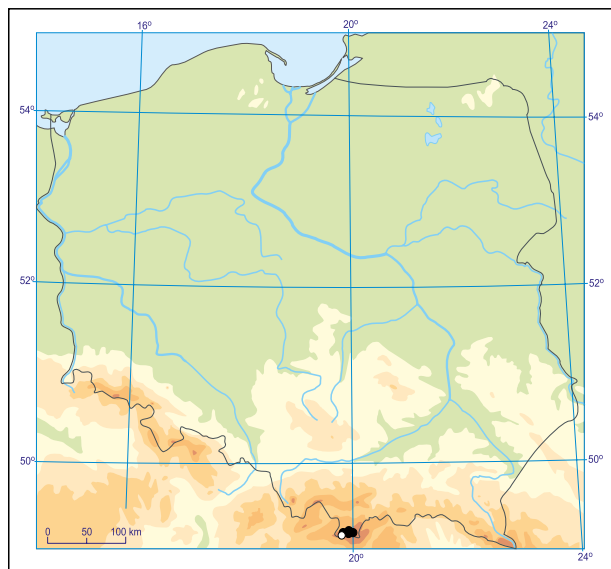
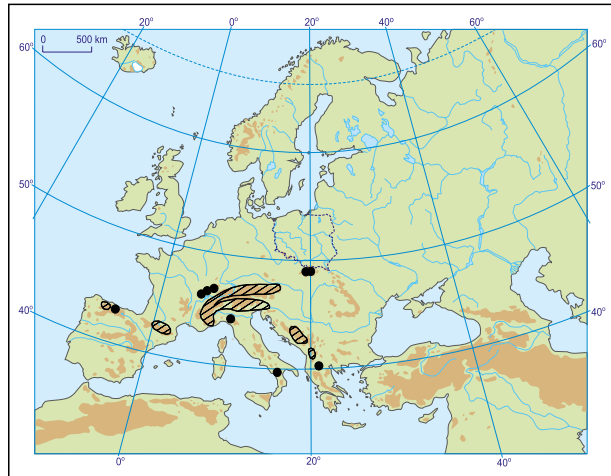
W Polsce gatunek narażony na wyginięcie.

Rozmieszczenie geograficzne

Gnaphalium hoppeanum jest górskim gatunkiem śród-europejskim z centrum występowania w Alpach, rosnącym także w Górach Kantabryjskich, Pirenejach, Karpatach Zachodnich i w górach Półwyspu Bałkańskiego. Izolowane stanowiska znajdują się na Jurze i w Apeninach (Meusel, Jäger 1992). Błędnie podawany z Karkonoszy przez Dostála (1950) i Hegiego (1954).

Występowanie w Polsce

Szarota Hoppego występuje wyłącznie w Tatrach Zachodnich (Grodzińska 1971). Jest rzadkim gatunkiem wysokogórskim (alpejskim), znanym z około 15 stano-

wisk rozmieszczonych głównie w masywie Czerwonych Wierchów: Grzybowiec, około 1300 m n.p.m. (Pawłowski 1925c), Gładkie Uplaziańskie, 1580–1700 m (Szafer, Pawłowski 1934) – stanowisko potwierdzone w 1984 r., Ciemniak, 2055 m (Mirek, Piękoś-Mirkowa 2008k), Krzesanica, około 2050 i 2123 m (okazy w KRAM, lg. B. Pawłowski w 1924 i 1928 r.), Dolina Litworowa, 1880 m (Pawłowski, Stecki 1927), Dolina Mułowa, około 1830 m (Pawłowski 1925c), Wielka Świstówka, 1450–1500 m (okazy w KRAM, lg. B. Pawłowski w 1931 r.), Małolączniak, 2093 m (Mirek, Piękoś-Mirkowa 2008k), Dolina Małej Łąki, 1280 m (Mizianty i in. 1983), Wielka Turnia (okazy w KRAM, lg. ? w 1882 r.); ponadto Kominiarski Wierch, około 1500 m (Mirek, Piękoś-Mirkowa 2008k), Łysanki, 1180 m, wschodnia grań Giewontu (okazy w KRAM, lg. ? w 1881 r.), Skupniowy Uplaz, około 1500 m (okazy w KRAM, lg. B. Pawłowski w 1926 r.) oraz Przełęcz Liliowe, 1950 m n.p.m. (Mirek, Piękoś-Mirkowa 2008k).

Fot. 217. *Gnaphalium hoppeanum* na Czerwonych Wierchach w Tatrach (2010)

Siedliska i fitocenozy

Rośnie na skałach i piargach wapiennych. Występuje na rędzinach właściwych i brunatnych, o odczynie od słabo kwaśnego do zasadowego (pH 6,5–7,7). Szarota Hoppego jest gatunkiem charakterystycznym nawapiennych zbiorowisk wyleżyskowych z rzędu *Arabidetalia coeruleae* (Matuszkiewicz 2001). Występuje przeważnie w zespołach skalnicy tatrzańskiej *Saxifragetum wahlenbergii*, np. w Dolinie Mułowej, Dolinie Litworowej, na Gładkim Upłaziańskim.

Morfologia i biologia

Szarota Hoppego jest niewielką rośliną wieloletnią, do 10 cm wysokości, gęsto, wełnisto owłosioną, zwykle z licznymi płonnymi pędami. Łodyga nierozgałęziona, z 2–4 wąskolancetowatymi liśćmi, w górnej części z krótkim, kilkukoszyczkowym kwiatostanem. Łuski okrywy koszyczka szeroko błoniasto obrzeżone. Kwiaty

żółtawobrazowawe, zewnętrzne w koszyczku nitkowate, żeńskie, środkowe rurkowate, obupłciowe, w liczbie 4–6. Owocki (niełupki) około 1,5 mm długości, krótko owłosione, z puchem kielichowym złożonym z pierzastych włosków. Kwitnie w lipcu i sierpniu. Liczba chromosomów $2n=28$ (Mizianty i in. 1983).

Charakterystyka populacji

Poszczególne populacje są zwykle niewielkie; liczą najczęściej od kilkunastu do kilkudziesięciu (rzadko kilkaset) osobników.

Zagrożenie i wskazania ochronne

Szarotę Hoppego uznano za gatunek narażony ze względu na rzadkość występowania oraz małe populacje ograniczone do niewielkiego obszaru. Gatunek nie jest jednak zagrożony bezpośrednio. Rośnie wyłącznie na obszarze Tatrzańskiego Parku Narodowego, głównie w strefie ochrony ścisłej. Bierna ochrona wysokogórskich ekosystemów w Tatrzańskim Parku wydaje się skuteczną formą zabezpieczenia tego gatunku.

Zbigniew Mirek i Halina Piękoś-Mirkowa

Summary

Gnaphalium hoppeanum is a rare alpine species, occurring in Poland only in the western Tatras, mainly in the massif of Czerwone Wierchy. The species is known from about 15 locations situated at 1,280–2,093 m a.s.l. Associated with limestone rock and rock-fall. The plant grows on slightly acidic and alkaline rendzina soils (typical and brown). It is a characteristic species of calciphilous snow-bed plant communities of the order *Arabidetalia coeruleae*; most often found in the association *Saxifragetum wahlenbergii*. Populations are usually small, comprising from over a dozen to several dozen (rarely several hundred) flowering individuals. The species is considered as vulnerable because of the small number of localities, small populations and very limited area of occurrence but is not directly threatened. It grows only in the Tatra National Park, mostly in the strictly protected area.

Inula germanica L.

Oman niemiecki

Rodzina: *Asteraceae* (*Compositae*) – astrowate (złożone)

Status

W Polsce gatunek krytycznie zagrożony. W krajach ościennych: zagrożony w Niemczech i Czechach, o nieokreślonym stopniu zagrożenia na Słowacji.

Rozmieszczenie geograficzne

Gatunek występuje w centralnej i południowo-wschodniej Europie, począwszy od południowych Niemiec

po południowo-wschodnią Rosję oraz lokalnie w Azji Mniejszej (Ball, Tutin 1976).

Występowanie w Polsce

Jedynie miejsce występowania omanu niemieckiego znajduje się w rezerwacie Bielinek nad dolną Odrą (Schulz 1919; Celiński, Filipek 1958). W latach 70., mimo poszukiwań prowadzonych przez wielu florystów (Baryła 1993b; Baryła i in. 2001), nie został odnaleziony. Istnienie stanowiska zostało potwierdzone dopiero po czterdziestu latach, w 1999 r. (Rutkowski, Paszek 2000). Stanowisko w Bielinku i oddalone o około 10 km w Oderbergu po przeciwnej stronie Odry (Benkert i in. 1996; Rothmaler 2005) są oderwane od głównego zasięgu